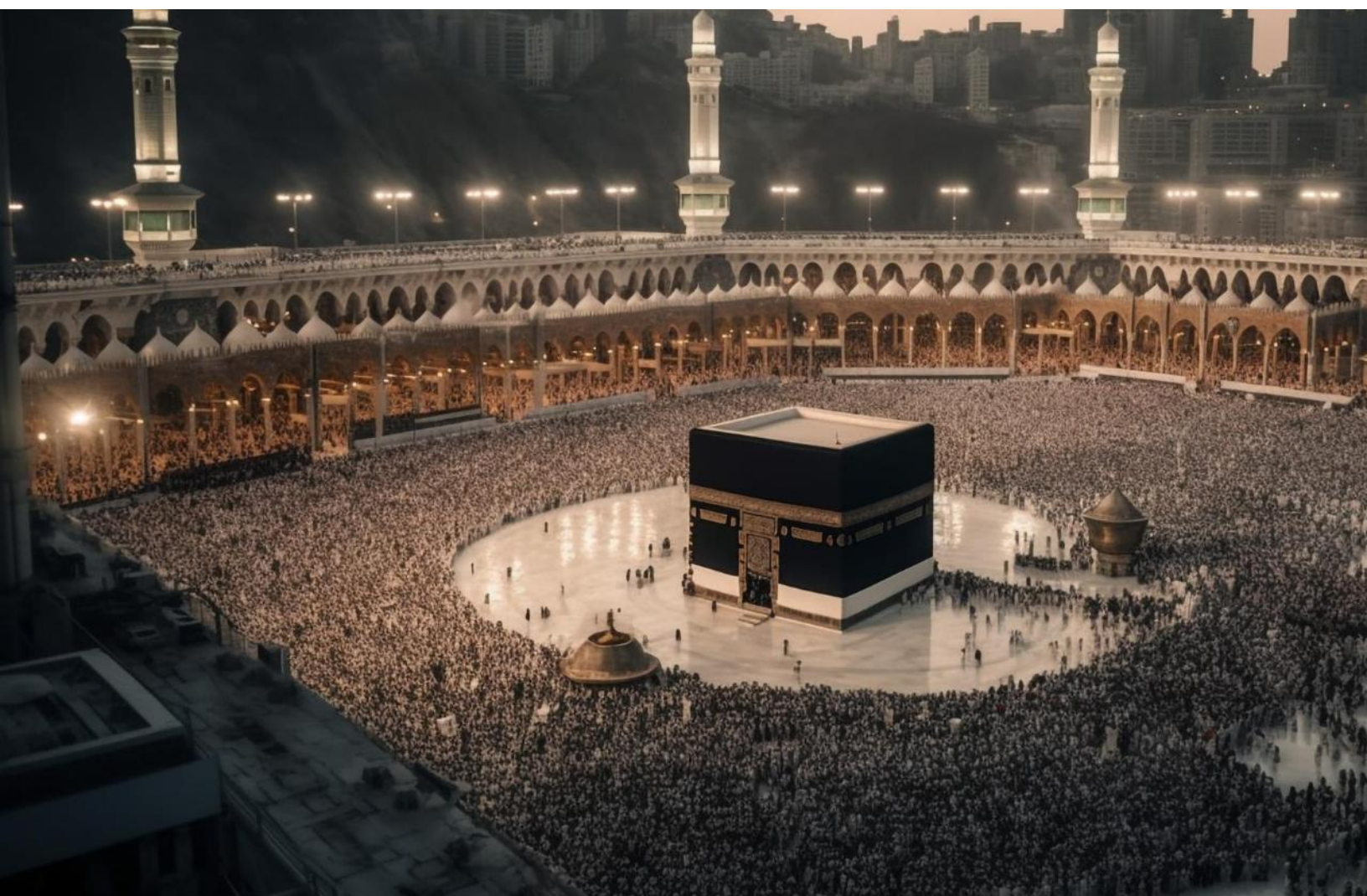

فضیلت و اعمال دهه ذی الحجه

سایت اسلام وب | ترجمه: واحد ترجمه متین

فضیلت و اعمال دهۀ ذی الحجہ |

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فضیلت و اعمال دهه ذی الحجه

الله سبحانه و تعالی هم در آفرینش و هم در گزینش خود یگانه است، چنانکه فرموده است: **{وَرَبُّكَ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَيَخْتَارُ مَا كَانَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ سُبْحَانَ اللَّهِ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ}** [القصص: ۶۸] (و پروردگارت هر چه بخواهد می آفریند و برمی گزیند، آنان را اختیاری نیست؛ منزّه است الله و برتر است از آنچه با او شریک می سازند).

و از رحمت او بر بندگان، آن است که میان زمان ها تفاوت نهاده، و برخی از اوقات را به برتری و پاداش افزون تری اختصاص داده است؛ تا همت ها برانگیخته شود، عزم ها نو گردد و مسابقه در نیکی ها و بهره گیری از نسیم های رحمت الهی افزایش یابد.

فَضِيلَتِ وَاَعْمَالِ دَهَةِ ذِي الْحِجَّةِ |

از جمله این زمان‌های فاضل، ده روز نخست ماه ذی‌الحجه است که ویژگی‌های متعددی را در خود جای داده است.

خداوند متعال در کتاب خود برای بزرگداشت و شرافت این روزها به آنها سوگند یاد کرده و فرموده است: **وَالْفَجْرِ * وَلَيَالٍ عَشْرٍ * وَالشَّفْعِ وَالْوَتْرِ** [الفجر: ۱-۳] (سوگند به سپیده‌دم * و به شب‌های ده‌گانه * و به زوج و فرد). بسیاری از علما گفته‌اند که مراد از «شب‌های ده‌گانه» همان دهه اول ذی‌الحجه است.

پیامبر ﷺ گواهی داده‌اند که این روزها، برترین روزهای دنیا هستند و عمل صالح در آنها از هر زمان دیگری نزد خداوند محبوبتر است، چنان‌که در حدیث ابن عباس رضی الله عنهما آمده است: پیامبر ﷺ فرمودند: **«هیچ روزی نیست که عمل صالح در آن نزد الله از این ده روز محبوبتر باشد»**. گفتند: ای رسول خدا، حتی جهاد در راه خدا؟ فرمودند: **«حتی جهاد در راه الله، مگر مردی که با جان و مال خود بیرون رود و هیچ چیز از آن بازنگردد»**. این روایت از ترمذی است و اصل آن در صحیح بخاری آمده است.

و در حدیثی از ابن عمر آمده است: «هیچ روزی نزد خدا بزرگتر و محبوبتر از این ده روز برای عمل نیست؛ پس در این روزها بسیار تهلیل و تکبیر و تحمید بگویید». به روایت احمد.

در این ده روز، روز عرفة قرار دارد، که پیامبر ﷺ - چنانکه در حدیث عایشه رضی الله عنها آمده - درباره آن فرموده اند: «هیچ روزی نیست که الله بیشتر از روز عرفة، بندگان را از آتش جهنم رهایی بخشد. در این روز، خداوند به بندگان نزدیکی می شود سپس به فرشتگان مباحثات می کند و می فرماید: اینها چه می خواهند؟» به روایت مسلم. و این روز، روز آمرزش گناهان است، و روزه آن کفاره گناهان دو سال به شمار می رود.

همچنین در این دهه، روز قربان (یوم النحر) قرار دارد که بزرگترین روز نزد خداوند است. پیامبر ﷺ فرموده اند: «بزرگترین روز نزد خداوند، روز قربان است، سپس روز قَرّ». به روایت ابوداود.

فضیلت و اعمال دهه ذی الحجه |

و «روز قر» یا روز قرار، روز پس از قربان یعنی یازدهم ذی الحجه است؛ زیرا مردم در آن روز پس از انجام طواف افاضه و ذبح قربانی، در منی آرام می گیرند و استراحت می کنند.

دهه ذی الحجه چنین منزلتی را یافته است، چراکه در آن، اصول عبادات گرد آمده اند: نماز، روزه، صدقه و حج؛ و این در هیچ زمان دیگری میسر نیست.

علمای امت درباره برتری دهه اول ذی الحجه نسبت به دهه پایانی رمضان سخن گفته اند. از نیکوترین گفته ها در این زمینه، رأی برخی از محققان است که گفته اند: روزهای دهه ذی الحجه از روزهای دهه پایانی رمضان برتر است، ولی شب های دهه پایانی رمضان از شب های دهه ذی الحجه برتر است. این رای، جمعی است میان نصوصی که بر فضیلت هر یک دلالت دارند؛ زیرا شب های دهه رمضان به واسطه شب قدر که در شب هاست فضیلت یافته، و دهه ذی الحجه نیز به خاطر روزها فضیلت یافته است، چراکه در آن روز نحر، روز عرفه و روز ترویج قرار دارد.

در این ده روز اعمال صالح بسیاری وجود دارد که نصوص شرعی بر انجام

آنها تأکید و تشویق کرده‌اند؛ از مهم‌ترین این اعمال:

۱. توبه نصوص و بازگشت به سوی خداوند

بازگشت به طاعت الهی و دوری از هر آنچه با فرمان و نهی او مخالفت دارد، با رعایت شروط توبه نزد علما. خداوند کتعال بندگان مؤمن خویش را به توبه فرمان داده و می‌فرماید:

{وَتُوبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ} [النور: ۳۱] (و ای مؤمنان،

همگی به سوی الله توبه کنید؛ باشد که رستگار گردید). هیچ مؤمنی در هیچ زمان و مکانی از توبه بی‌نیاز نیست.

۲. حج بیت الله

از اعمال دهه ذی الحجه، حج بیت الله است. این ایام مصادف با فريضة حج است، و حج از بزرگترین اعمال نیک به شمار می‌آید، چنان‌که پیامبر ﷺ وقتی از ایشان درباره بهترین عمل پرسیده شد، فرمودند: **«ایمان به الله و رسولش»**،

گفته شد: سپس چه؟ فرمود: «**جهاد در راه الله**»، گفته شد: سپس چه؟ فرمود: «**حج مقبول**» متفقٌ علیه. پس سزاوار مؤمن است که اگر وسعت مالی و توان جسمی دارد، در انجام این فریضه عظیم شتاب ورزد تا به پاداش و اجر فراوان آن دست یابد، زیرا این عمل، نیکوترین کاری است که در این روزهای مبارک انجام می‌گیرد.

۳. مواظبت بر انجام فرایض

از بزرگترین وسایل تقرب به خداوند در این دهه، پایبندی به واجبات و انجام آن‌ها به شیوه مطلوب شرعی است؛ یعنی با نیکو انجام دادن، کامل کردن، رعایت سنت‌ها و آداب آن‌ها. این - یعنی انجام دقیق و درست فرایض - مهم‌تر از پرداختن به نوافل است. در حدیث قدسی از ابوهریره آمده که حق سبحانه و تعالی می‌فرمایند: «**و هیچ کاری برای نزدیک شدن بندهام به من، محبوب‌تر از انجام واجباتی که بر او فرض کرده‌ام نیست...**» به روایت بخاری.

۴. انجام بسیار نوافل و مستحبات

فضیلت و اعمال دهه ذی الحجه

پس از نیکو انجام دادن فرائض، شایسته است که بنده بر نوافل و مستحبات بیفزاید و از شرافت این زمان ویژه بهره گیرد؛ یعنی آنچه در غیر این ایام انجام می‌داده را افزایش دهد، و آنچه را تاکنون نکرده در این ایام انجام دهد و تلاش کند که وقت خود را با طاعات پر کند: نماز، قرائت قرآن، دعا، صدقه، نیکی به والدین، صلۀ رحم، امر به معروف و نهی از منکر، احسان به مردم، ادای حقوق و دیگر راه‌های بی‌شمار خیر.

۵. ذکر بسیار خداوند، به‌ویژه تکبیر

یکی از اعمالی که به‌طور خاص در نصوص آمده، ذکر بسیار خدا به‌طور کلی، و تکبیر به‌طور خاص است. خداوند می‌فرماید:

{لِيَشْهَدُوا مَنَافِعَ لَهُمْ وَيَذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ فِي أَيَّامٍ مَّعْلُومَاتٍ عَلَىٰ مَا رَزَقَهُمْ مِّنْ

بَهِيمَةٍ الْأَنْعَامِ} (الحج: ۲۸) (تا شاهد منافع [گوناگون] خویش باشند و در

روزهایی معین، [به هنگام قربانی] نام الله را بر چهارپایانی که به آنان روزی

داده‌ایم، یاد کنند). جمهور علما مقصود از این «ایام معلومات» را روزهای دهه

فضیلت و اعمال دهه ذی الحجه |

ذی الحجه دانسته‌اند. همچنین در حدیث ابن عمر که قبلاً گذشت، آمده است: «در این ایام بسیار تهلیل (لا إله إلا الله) و تکبیر (الله اکبر) و تحمید (الحمد لله) گویند» به روایت احمد.

۶. سنت تکبیر مُطلق و مُقید

تکبیر مطلق (در هر زمان و مکان) از روز اول ذی الحجه آغاز می‌شود و در مساجد، خانه‌ها، خیابان‌ها و بازارها با صدای بلند از سوی مردان و به آهستگی از سوی زنان انجام می‌شود، و این نشانه‌ای بر بزرگداشت خداوند است که تا عصر آخرین روز از ایام تشریق ادامه می‌یابد. این تکبیر، سنتی است فراموش شده که باید آن را احیا کرد. از ابن عمر و ابوهریره روایت شده که در روزهای دهه به بازار می‌رفتند و تکبیر می‌گفتند و مردم نیز با آن‌ها تکبیر می‌گفتند.

اما تکبیر مقید (بعد از نمازهای فرض) از فجر روز عرفه آغاز شده تا عصر آخرین روز ایام تشریق ادامه می‌یابد، چنان‌که خداوند متعال می‌فرماید: **وَادْكُرُوا**

فضیلت و اعمال دهه ذی الحجه |

اللَّهُ فِي أَيَّامٍ مَّعْدُودَاتٍ [البقرة: ۲۰۳] (الله را در روزهای معین [یعنی سه روز ایام تشریق، یازدهم تا سیزدهم ذی حجه] یاد کنید). و پیامبر ﷺ می‌فرماید: **«ایام تشریق، روزهای خوردن و نوشیدن و ذکر خداوند است»**. به روایت مسلم.

۷. روزه دهه ذی الحجه

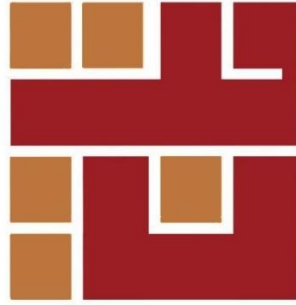
روزه در این ایام از جمله اعمال صالحی است که هرچند عموم نصوص دال بر آن است، نصوص خاصی نیز درباره روزه این روزها وارد شده است. از حفصه رضی الله عنها روایت شده که فرمود: **«چهار چیز بود که پیامبر ﷺ آن‌ها را ترک نمی‌کرد: روزه عاشورا، روزه دهه ذی الحجه، روزه سه روز از هر ماه، و دو رکعت پیش از نماز صبح»** (روایت ابوداود و دیگران). مراد از روزه دهه، نه روز اول ذی الحجه است، زیرا در روز عید از روزه منع شده است. امام نووی درباره روزه دهه ذی الحجه گفته است: **«روزه آن به شدت مستحب است»**. و مهم‌ترین آن، روزه روز عرفه برای غیر حاجی است، چنان‌که از ابوقتاده رضی الله عنه روایت شده که پیامبر ﷺ فرمود: **«روزه روز عرفه، گناهان سال گذشته و آینده را می‌زداید»**. به روایت مسلم.

۸. قربانی

از دیگر اعمال مهم، قربانی است که در حق توانمندان سنت مؤکده است، و حتی برخی از علما آن را واجب دانسته‌اند و پیامبر ﷺ همواره بر آن مداومت می‌ورزید.

این‌ها مهم‌ترین اعمال صالحی هستند که شایسته است مسلمان در این دهه مبارک به انجام آن‌ها اهتمام ورزد. با این حال، ابواب اعمال نیک تنها به این‌ها محدود نمی‌شود. راه‌های خیر بی‌شمار و مفهوم عمل صالح، گسترده و فراگیر است و هر آنچه خداوند دوست دارد، چه از گفتار و چه از کردار، چه آشکار و چه پنهان را در بر می‌گیرد. بنابراین، برای کسی که خدا او را توفیق داده، شایسته است که به فضل این ایام واقف باشد، قدر آن را بشناسد، و در تلاش و عبادت بکوشد و تا حد توان از سرگرمی‌های دنیوی در آن بکاهد. چراکه این ساعات، زودگذرند، و خوشبخت کسی است که در آن توفیق گفتار و کردار نیک یابد.

فضیلت و اعمال دهۀ ذی الحجہ |

مرکز مطالعات متین

www.MatinStudies.com

t.me/MatinStudies

facebook.com/MatinStudies

Instagram.com/Matinstudies

X.com/Matinstudies